

Domnīca

“Sociālā darba speciālistu nodarbinātības izaicinājumi”

24.08.2023.

Domnīcas moderatore: socioloģijas doktore,
nodibinājuma “Baltic Institute of Social Sciences”
valdes locekle **Inese Šūpule**

Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021. – 2027. gadam Eiropas Sociālā fonda Plus
4.3.5.4. pasākuma projekts “Profesionāla un mūsdienīga sociālā darba attīstība”

Problēma: sociālā darba speciālistu nepietiekamība gan pašvaldību, gan valsts iestādēs

Īpaši akūts: sociālo aprūpētāju trūkums

Diskusija par iespējamajiem risinājumiem,
īpaši par piedāvājumu kvalifikācijas /izglītības prasību izmaiņām saistībā ar speciālistu trūkumu sociālajā jomā

Mārtiņa Moora komentārs:

- Darba devējiem jāizvairās no uzspiedošas, autoritāras, ierobežojošas pieejas attiecībā pret sociālā darba speciālistiem.
- Nepieciešama elastīga darba vide, lai speciālisti būtu mobili savas profesijas ietvaros, lai būtu gan vertikālā, gan horizontālā profesionālā mobilitāte (tas lielākā mērā sekmēs speciālistu palikšanu sociālā darba jomā).
- Sociālais darbs ir viena profesija, bet ir atšķirīgi izglītības līmeņi un amati.
- Darba devējs arī ir izglītības turpinātājs (partneris izglītības sistēmai), kas nodrošina/ būtu jānodrošina profesionālo pilnveidi konkrētajā specialitātē. Nedrīkst ierobežot darba devēja un darba ņēmēja iespējas izvēlēties specializāciju.

Ievas Ozolas komentārs:

- Sociālo darbinieku pārkvalificēšanās uz citu jomu nav risinājums kopumā.
- Bāzes izglītība nesniedz jomas specializācijai nepieciešamās kompetences, nepieciešama tālākizglītības programma.
- Akūts jautājums ir sociālo darbinieku izdegšana un zemais atalgojums, šobrīd ir nepietiekama izdegšanas profilakse.
- Nepieciešama standartu/ normu noteikšana sociālajā aprūpē, lai mazinātu pārslodzi; jāstiprina sociālās aprūpes jomu.

Atziņas no izvērtējuma: Profesionāla sociālā darba attīstība pašvaldībās: ex-post pētījums. 2023

Atsauces

Nodibinājums “Baltic Institute of Social Sciences” (2023a). Profesionāla sociālā darba attīstība pašvaldībās: ex-post pētījums. **Starpziņojums par sabiedrības (pašvaldību iedzīvotāju) viedokli par pašvaldības sociālo dienestu, tā veikumu iedzīvotāju dzīves kvalitātes ietekmēšanā un tā reputāciju. Sociālo dienestu klientu apmierinātības ar sociālā darbinieka sniegto atbalstu sociālo problēmu risināšanā mērījumi un to novērtēšana.**
<https://www.lm.gov.lv/lv/media/22002/download>

Nodibinājums “Baltic Institute of Social Sciences” (2023b). Profesionāla sociālā darba attīstība pašvaldībās: ex-post pētījums. **Starpziņojums par sociālo dienestu vadītāju un sociālā darba speciālistu viedokļiem par sociālā darba praksi ietekmējošiem institucionāliem un profesionāliem faktoriem un to analīzi.**
<https://www.lm.gov.lv/lv/media/22689/download>

Nodibinājums “Baltic Institute of Social Sciences” (2023b). Profesionāla sociālā darba attīstība pašvaldībās: ex-post pētījums. **Starpziņojums par sociālā dienesta sadarbības institūciju un pašvaldību domju vadītāju izpratni par sociālā dienesta vietu un lomu sabiedrībā.**

<https://www.lm.gov.lv/lv/media/23331/download>

Atziņas no izvērtējuma: Profesionāla sociālā darba attīstība pašvaldībās: ex-post pētījums. 2023

Pēdējo piecu gadu laikā sociālo dienestu darbs ir bijis arī ļoti saspringts, un daudz izaicinājumu ir radījuši tādi faktori kā **administratīvi teritoriālā reforma, Covid-19 pandēmija, kā arī karš Ukrainā**. Minētie negatīvie faktori ir pastiprinājuši jau iepriekš vērojamo cilvēkresursu problēmu sociālajos dienestos.

Sociālo dienestu vadītāju vidū 2% uzskata pieejamos cilvēkresursus par pietiekamiem, 24% - par drīzāk pietiekamiem, bet 73% - par nepietiekamiem. Salīdzinot ar 2017. gadu **pozitīvais vērtējums ir pazeminājies par 13%**.

Dienestu vadītājiem aizvien biežāk **nākas piesaistīt darbiniekus bez Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā noteiktās izglītības**.

Atziņas no izvērtējuma: Profesionāla sociālā darba attīstība pašvaldībās: ex-post pētījums. 2023

Pētījuma mērķa grupu pārstāvji sagaida, ka **cilvēkresursu nodrošinājuma problēmas nākotnē pieaugs**. To veicina gan esošo cilvēkresursu novecošanās, jaunajiem speciālistiem uzsākot darbu citās institūcijās un NVO, nevis pašvaldību sociālajā dienestā, kā arī speciālistu pieprasījuma pieaugums kopumā, ko veicina sociālo pakalpojumu spektra un daudzveidības pieaugums.

Pašvaldību vadītāji uzskata, ka esošais augstskolas absolventu skaits nav pietiekams, jo nespēj segt nozares darbaspēka pieprasījuma pieaugumu, tāpēc **sagaida aktīvāku Labklājības ministrijas kā nozares politikas veidotājas iesaisti valsts pasūtījuma formulēšanā**, iegūstamās izglītības pakāpeniskuma (piemēram, moduļu veidošana, lielāka kvalifikācijas līmeņu dažādība) ieviešanā un atbilstošu grozījumu tiesiskajā regulējumā noteiktajām prasībām speciālistu kompetencēm pieņemšanā.

Atziņas no izvērtējuma: Profesionāla sociālā darba attīstība pašvaldībās: ex-post pētījums. 2023

Atalgojuma jautājums. Grozījumi Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā, kas stājās spēkā 2022. gada 1. jūlijā, precizēja gan mēnešalgu grupas, gan bāzes mēnešalgu, gan piemērojamus koeficientus skalas minimumam, viduspunktam un maksimumam.

Vecākais sociālais darbinieks atbilst 10. mēnešalgu grupai; 2023. gadā 10. mēnešalgu grupas minimums ir **EUR 1399**, viduspunkts ir EUR 1999, maksimums – EUR 2499.

Sociālais darbinieks ir 9. mēnešalgu grupā; 2023. gadā 9. mēnešalgu grupas minimums ir **EUR 1157**, viduspunkts ir EUR 1653, maksimums – EUR 2067.

Jaunākais sociālais darbinieks vai vispārīgās prakses sociālais darbinieks ir 8. mēnešalgu grupā; 2023. gadā 8. mēnešalgu grupas minimums ir **EUR 967**, viduspunkts ir EUR 1388, maksimums – EUR 1796.

Sociālās palīdzības organizators, sociālais aprūpētājs, sociālais rehabilitētājs, ģimenes asistents/sociālais mentors ir 6. mēnešalgu grupā; 2023. gadā 6. mēnešalgu grupas minimums ir **EUR 758**, viduspunkts ir EUR 1081, maksimums – EUR 1406. **Pētījums parāda, ka ir pašvaldības, kas pētījuma veikšanas laikā joprojām nerasniedza noteikto algu minimumu, un atalgojums ir minimālās algas apmērā. Pašreizējā minimālā alga Latvijā ir EUR 620 mēnesī.**

Atziņas no izvērtējuma: Profesionāla sociālā darba attīstība pašvaldībās: ex-post pētījums. 2023

- Kopumā sociālā darba nozares speciālistu pieprasījums pieaug, kā rezultātā dažādas iesaistītās puses arī rosina samazināt Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā noteikto iedzīvotāju skaitu uz vienu sociālā darba speciālistu.
- Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 10. panta 1. punktā ir noteikts, ka pašvaldībā jābūt vismaz vienam sociālā darba speciālistam uz katriem 1000 iedzīvotājiem.

**Statistikas dati no LabIS par
sociālā darba speciālistu pieprasījumu un
piedāvājumu darba tirgū**

Personas, kuras mācījušās sociālās labklājības studiju programmās, un kurām izglītības dokuments izsniegts 2021.-2022. gadā.

Programma

2021	197	Sociālais darbinieks	247	54%
2022	261	Sociālā aprūpe	73	16%
Kopā	458	Sociālais rehabilitētājs	85	19%
		Sociālais darbs un sociālā rehabilitācija	37	8%
		Karjeras konsultants	7	1%
		Supervīzija	6	1%
		Sociāla darba vadība	3	1%
		Kopā	458	100%

Datu avots: LabIS - IZM, VSAA

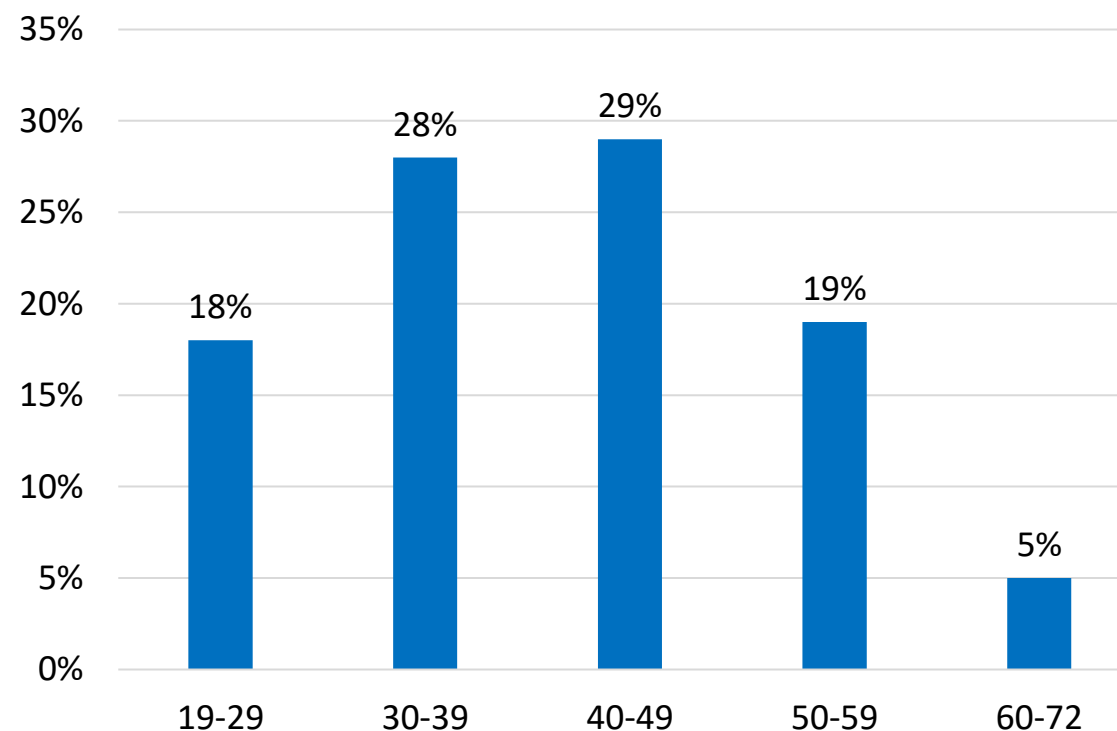
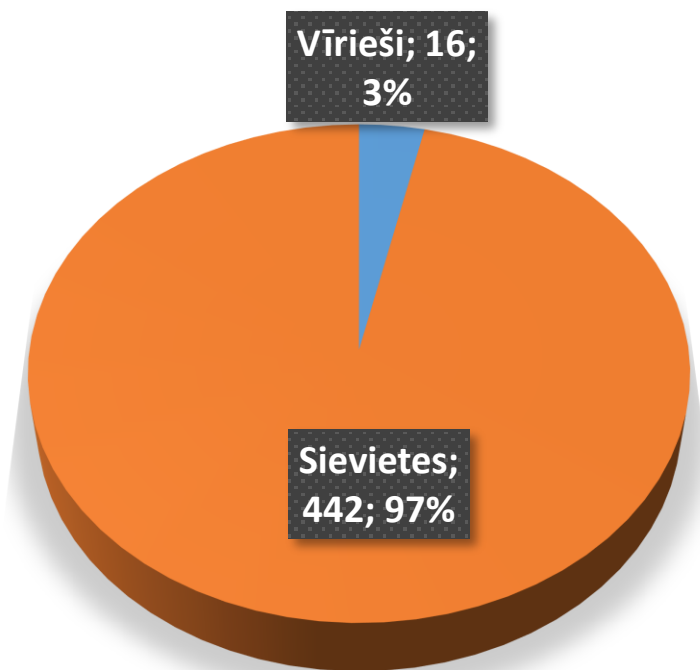
Personas, kuras mācījušās sociālās labklājības studiju programmās, un kurām izglītības dokuments izsniegts 2021.-2022. gadā. **Izglītības iestādes**

Latvijas Universitātes P.Stradiņa medicīnas koledža	126
Baltijas Starptautiskā akadēmija	118
Liepājas Universitāte	48
Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija	48
Rīgas Stradiņa universitāte	37
Latvijas Universitāte	29
Daugavpils Universitātes Daugavpils medicīnas koledža	28
Latvijas Kristīgā akadēmija	24
Kopā	458

Datu avots: LabIS - IZM, VSAA

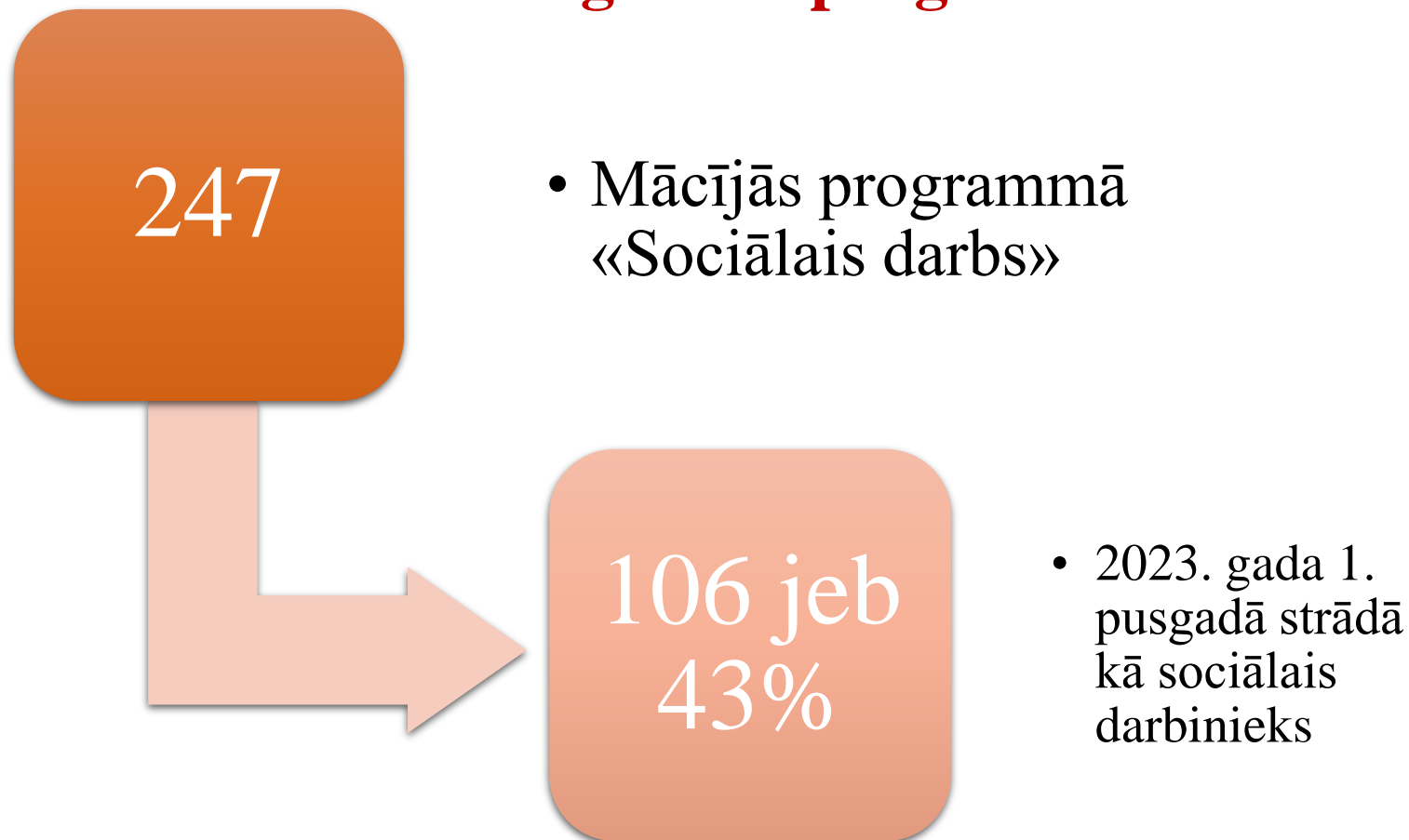
Personas, kuras mācījušās sociālās labklājības studiju programmās, un kurām izglītības dokuments izsniegts 2021.-2022. gadā. **Dzimums un vecums**

Vidējais vecums 41 gads

Datu avots: LabIS - IZM, VSAA

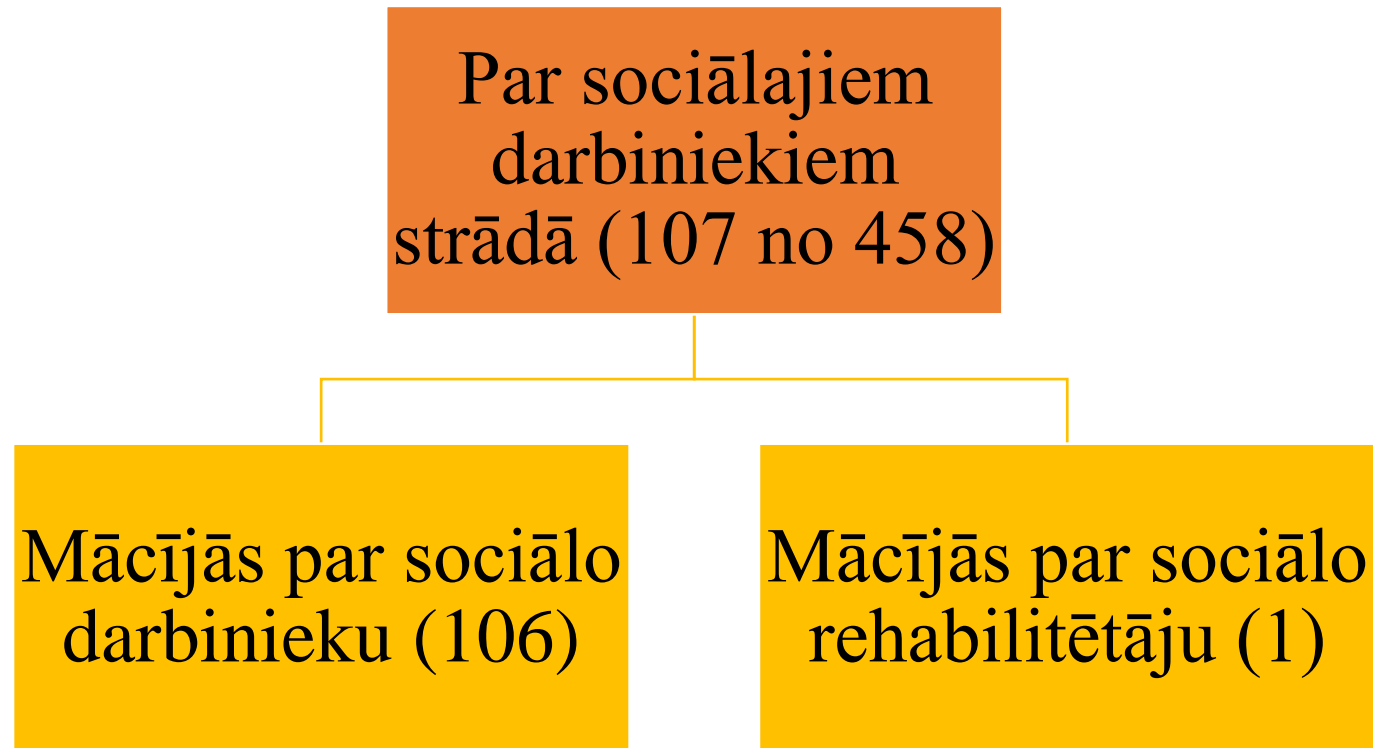
Personas, kuras mācījušās sociālās labklājības studiju programmās, un kurām izglītības dokuments izsniegts 2021.-2022. gadā. **Nodarbinātība 2023.gada 1. pusgads**

Datu avots: LabIS - IZM, VSAA

Personas, kuras mācījušās sociālās labklājības studiju programmās, un kurām izglītības dokuments izsniegts 2021.-2022. gadā.

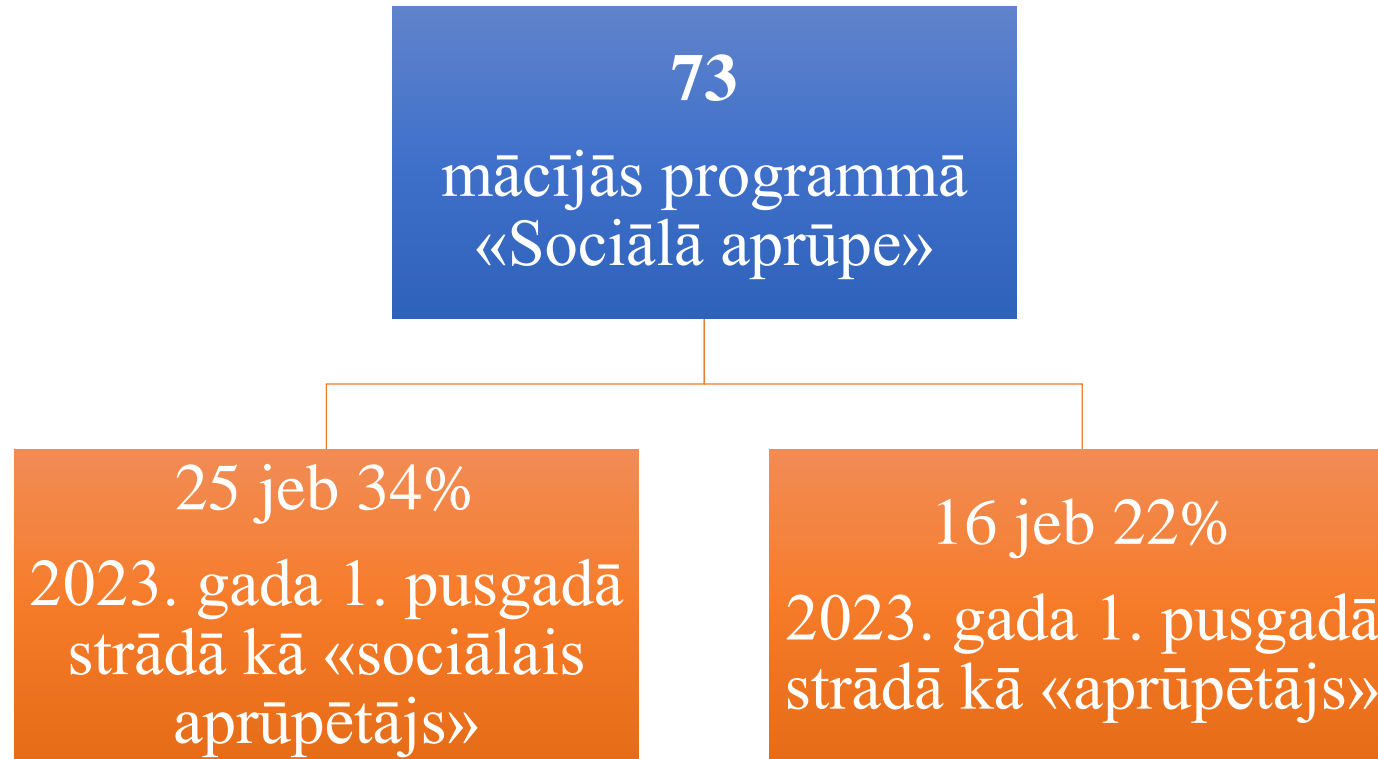
Nodarbinātība. 2023.gada 1. pusgads

Datu avots: LabIS - IZM, VSAA

Personas, kuras mācījušās sociālās labklājības studiju programmās, un kurām izglītības dokuments izsniegts 2021.-2022. gadā.

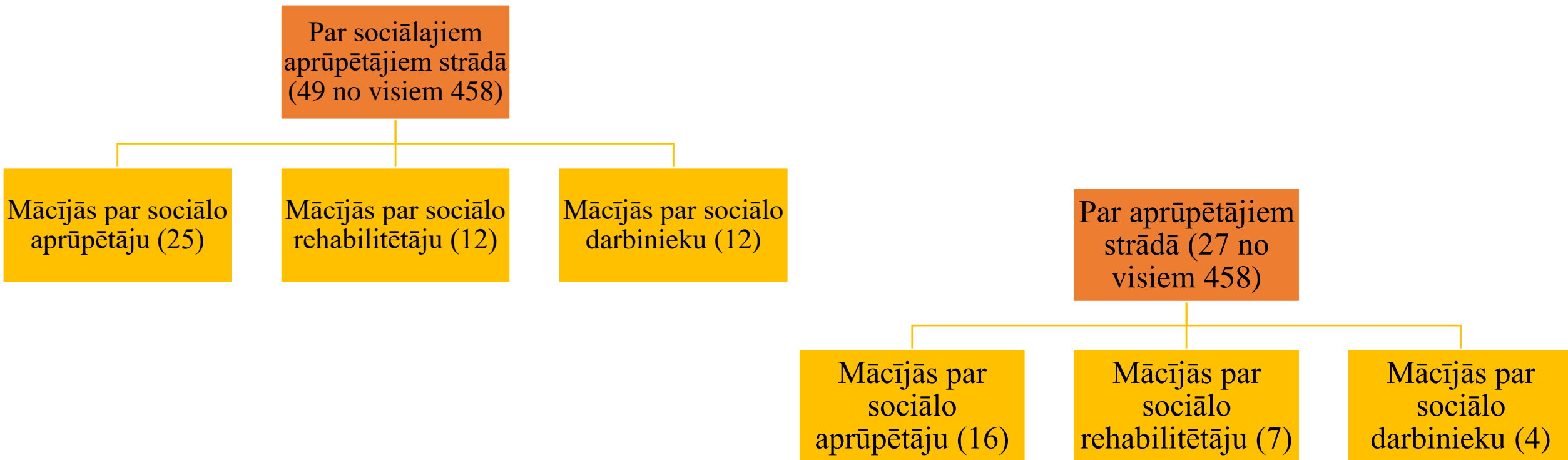
Nodarbinātība 2023.gada 1. pusgads

Datu avots: LabIS - IZM, VSAA

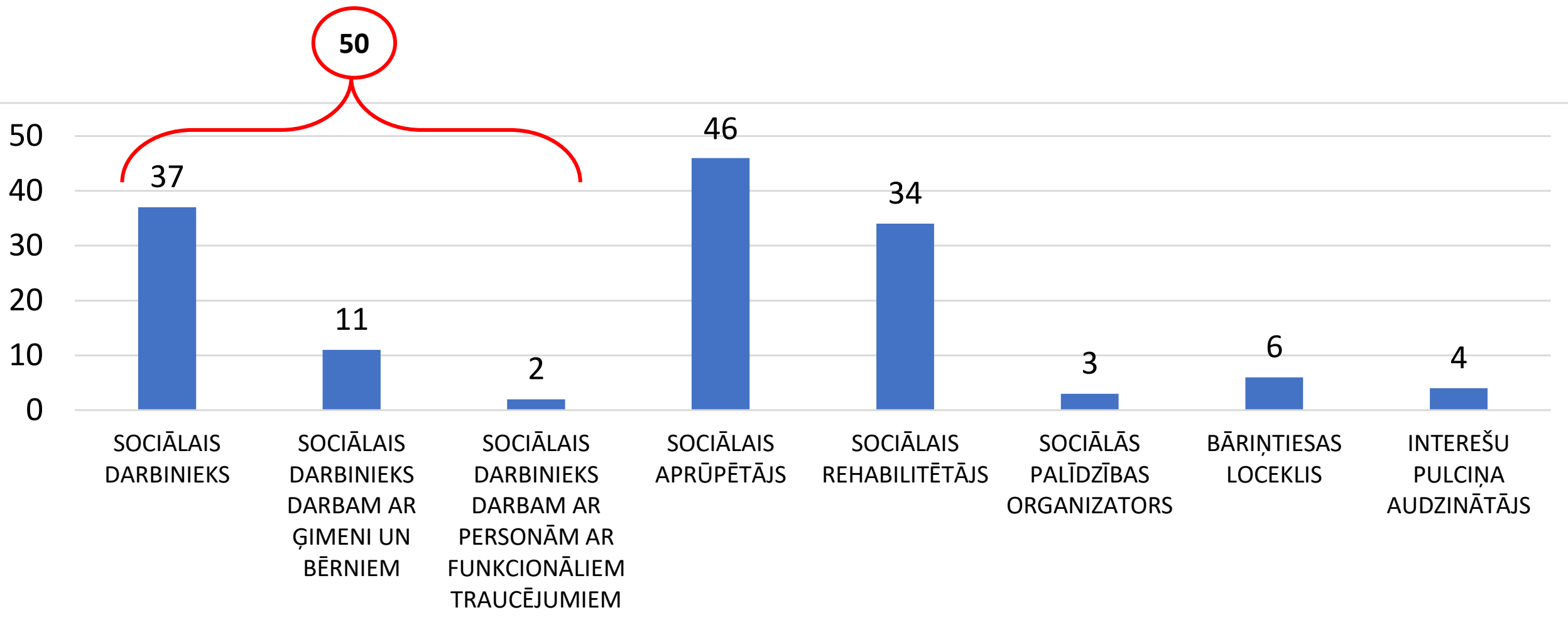
Personas, kuras mācījušās sociālās labklājības studiju programmās, un kurām izglītības dokuments izsniegts 2021.-2022. gadā.

Nodarbinātība. 2023.gada 1. pusgads

Datu avots: LabIS - IZM, VSAA

NVA reģistrētās aktuālās vakances (brīvās darba vietas) 2023.gada maija beigās

Datu avots: LabIS - NVA

Galvenie izaicinājumi:

- 1) Zems atalgojums
- 2) Pārslodze darbā
- 3) Profesionālā izdegšana
- 4) Mācību apvienošana ar darbu

Līdzšinējie risinājumi:

- 1) Algu pārskatīšana
- 2) Papildpersonāla piesaiste
- 3) Supervīzijas, elastīgums amatu maiņā
- 4) Atbalsts mācībās

Risinājuma efektivitāte

+*

+*

?

+

+* ir uzlabojums,
bet nepietiekams!

Izdegšanas sindroms

- Izdegšanas sindroms (pārslodzes radīts garīgs un fizisks izsīkums) ir iekļauts arodslimību sarakstā ar 2007. gada 1. janvāri.
- Nodarbināto izdegšana līdz šim bieži vien tiek atpazīta novēloti un tiek ārstēta, personai individuāli vēršoties pie veselības aprūpes speciālistiem, kā arī meklējot individuālus risinājumus, piemēram, brīvprātīga darbavietas vai pat profesijas maiņa.
- Trūkst savlaicīga tādu darba vides faktoru novēršana, kas var veicināt strādājošo garīgu izsīkumu vai izdegšanu.

Vai ir konstruktīvi piedāvājumi jauniem vai uzlabotiem risinājumiem?

- 1) **Zems atalgojums:** vai ir risinājumi Latvijas esošajā sociāli-ekonomiskajā situācijā?
- 2) **Pārslodze darbā:** vai ir iespēja noteikt normas, kas mazinātu pārslodzi?
(viens sociālā darba speciālists uz katriem 800 iedzīvotājiem; sociālo aprūpētāju maksimālais klientu skaits un tml.)
- 3) **Profesionālā izdegšana: savlaicīgs atbalsts un ārstēšana**
- 4) **Mācību apvienošana ar darbu:** vai esošie risinājumi ir pietiekami?
- 5) **Elastības nodrošināšana un nepieciešamās kompetences:** kādi risinājumi sekmētu gan elastības nodrošināšanu, gan nepieciešamo kompetenču apgūšanu?

Projekts
**“Profesionāla un mūsdienīga sociālā darba
attīstība”**

E-pasts: socdarbs2028@lm.gov.lv

Tālrunis: 67021517

